

श्रीअन्तु प्रकाशन (प्रा.)लि.

पूर्वाञ्चल

Purwanchal National Daily

वर्ष : २५ अङ्क : १५९ पृष्ठ ४ वितामोड वि.सं. २०७७ वैशाख २६ गते शुक्रवार (Friday, May 8, 2020) नेपाल सम्बत् १९४० Web : www.purwanchaldaily.com मूल्य रु. : ५/- भारतमा भा.रु. : ४/-

बुद्ध जयन्ती: २५६४औं बुद्ध जयन्तीका अवसरमा विहीवार लुम्बिनीको मायादेवी मन्दिरमा बुद्ध पूजामा सहभागी भिक्षु। कोरोना भाइरसको सङ्क्रमणलाई दृष्टिगत गरी उनीहरू सामाजिक दूरी कायम गरेर बसेका हुन्। **तस्वीर: नरेश केसी/रासस**

हवल्दारको मृत्यु

राजविराज, वैशाख २५। कोभिड-१९ को जोखिम हुन नदिन लकडाउन जारी रहँदा जिल्ला प्रहरी कार्यालय सप्तरीमा कार्यरत प्रहरी हवल्दार रामबहादुर मगरको मृत्यु भएको छ।
इयुटीमा खटिएकै अवस्थामा उदयपुर निवासी उनको विहीवार एकासी मृत्यु भएको प्रहरी नायब उपरीक्षक तिलक भारतीले जानकारी दिए। प्रहरी हवल्दार मगरको मृत्युबारे तत्काल कारण खुल्न नसकेको प्रहरीले जनाएको छ।
यसअघि पनि एक सशस्त्र प्रहरीका प्रहरी सहायक निरीक्षक (असइ) को इयुटीकै अवस्थामा मृत्यु भएको थियो। भारतसँग सीमा जोडिएको सप्तरीको बोदे बसाइन नगरपालिका-९ देउरीमा खटिएका सशस्त्र प्रहरीका असइ कुलबहादुर कार्कीको गत सोमवार मृत्यु भएको थियो।

ग्यासमा ठग्ने पक्राउ

काठमाडौं, वैशाख २५। महानगरीय प्रहरी वृत्त चौदण्ड प्रहरी प्रभाग कपनको संयुक्त टोलीले सिलिण्डरमा कम तौल ग्यास राखी विक्री गर्ने एक व्यक्तिलाई पक्राउ गरेको छ।
प्रत्येक ग्यासको सिलिण्डरमा एकदेखि ६ किलोसम्म ग्यास कम राखेर नक्कली थिल गरी कालोबजारी गर्ने कपनको राइनो एण्डियस इन्टरप्राइजेज नामक ग्यास डिपोका सञ्चालक अमितकुमार श्रेष्ठलाई प्रहरीले पक्राउ गरेको हो। स्थानीयवासीले ग्यास खरिद गरेर घर लगेपछि निकै कम तौल भएको भन्दै कालोबजारीको आशङ्का गरी प्रहरीलाई खबर गरेका थिए।
कालोबजारी भएको सूचना पाएपछि प्रहरीले सो डिपोमा छापा मारेको थियो। त्यसपश्चात् प्रहरीले गुणस्तर तथा नापतौल विभाग माछोपखरीमा खबर गरेको थियो।
(बाँकी अन्तिम पृष्ठमा)

वातावरणमा लकडाउनको सकारात्मक प्रभाव

नेपालमा हरियो बत्ती

नरेन्द्र ढकाल

वितामोड, वैशाख २५। कोरोना भाइरसका कारण विश्वका अधिकांश शहरहरू लकडाउनको अवस्थामा रहेका छन्। नेपालमा लकडाउन भएको ६ साता पुगिसकेको छ।

लकडाउनका कारण आर्थिक, शैक्षिक, व्यवसायी तथा विभिन्न क्षेत्रमा ठूलै असर परे पनि वातावरण क्षेत्रमा भने राम्रो प्रभाव परेको छ। दैनिक हुने प्रदूषणका कारण वातावरणीय क्षेत्र विभिन्न गडबडीका बेला लकडाउनले सुधार गरेको वातावरणका क्षेत्रमा कार्यरत व्यक्तिहरूको भनाइ छ।

वातावरणको क्षेत्रमा लामो समयदेखि कार्यरत डा. अर्जुन बराल भन्छन्- कोरोना भाइरसका कारण गरिएको लकडाउनले अन्य क्षेत्रमा नराम्रो असर परेपनि वातावरणको क्षेत्रमा यसले राम्रो प्रभाव पारेको छ। नेपालमा जलवायु परिवर्तनमा असर पर्दै गइरहेका बेला लकडाउनले वातावरणलाई सुधार ल्याउन सहयोग पुऱ्याएको बरालको भनाइ छ।

यो अवस्थामा प्रदूषण कम भएकोले वातावरणमा सुधार आएको बरालले बताए। लकडाउनले वातावरण सुधियो अब यसलाई कायम राख्न सरकारले ग्रीन टेक्नोजोजीको अवधारणा बनाएर काम गर्नुपर्ने बरालले सुझाव दिए। राजधानी काठमाडौं सबैभन्दा खराब अवस्थामा पुगेको बेला यो लकडाउनले राजधानी काठमाडौंको वातावरण सुधारमा महत्वपूर्ण योगदान पुऱ्याएको बरालको भनाइ छ। नेपालभरको हावाको प्रदूषण बसोबास योग्य अवस्थामा पुगेको छ। नेपाल सरकारको

वातावरण विभाग र विभिन्न संस्थाहरूले राखेका २२ वटा सबै प्रदूषण मापन केन्द्रहरूले ग्रीन सिग्नल अर्थात् मानिसको बसोबासका लागि योग्य देखाएको वातावरणका क्षेत्रमा कार्यरत मञ्जित ढकालको भनाइ छ।

नेपालमा सन् २०१६ पछि हावाको प्रदूषण नापन थालिएको र त्यसयता पहिलोपटक नेपालभर नै ग्रीन सिग्नल देखिएको बताइएको छ। विश्व स्वास्थ्य सङ्गठनले हावाको प्रदूषण मापन सूचकाङ्क अर्थात् अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्ड २५ तोकिएको छ।

यस्तै नेपालले ४० मा सीमित राख्ने लक्ष्य लिएको छ। प्रदूषण मापन केन्द्रहरूले अर्थात् ५० सम्म हरियो अर्थात् बसोबासका लागि उत्तम, एक सयसम्म पहुँचो अर्थात् बसोबासका लागि योग्य, अर्थात् एक सय ५०सम्म वैजनी अर्थात् समस्यापूर्ण र एक सय ५० भन्दामाथि गएमा रातो अर्थात्

बसोबासका लागि अयोग्यको सङ्केत देखाउने जनाइएको छ।
नेपालमा काठमाडौं, सिमरा, दाङ, धनकुटालगायतका मापन केन्द्रहरूले धेरैजसो समय रातो सङ्केत देखाउने गरेकोमा अहिले भने नेपालभर हरियो सङ्केत देखिएको छ। अत्यन्तै प्रदूषण हुने सिमरा र नेपालगञ्जमा अर्थात् १५ भन्दा तल भरेको छ भने सौरहा, दाङलगायतमा ४० भन्दा कम छ। नियमित पानी पर्नुले पनि हावाको प्रदूषण घटेको र सबैभन्दा बढी

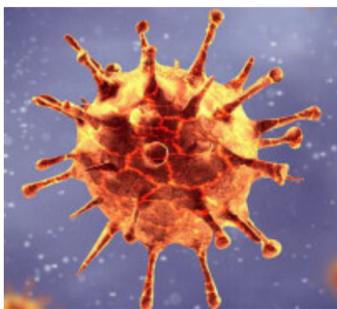
प्रभाव पार्ने उद्योग र गाडी कम चलेकोले पनि प्रदूषण कम भएको हो।

सीमावर्ती क्षेत्रहरूमा भारतीय वायुको कारण पनि प्रदूषण धेरै हुने गरेकोमा अहिले भारतमा समेत लकडाउन रहेकोले वायु प्रदूषण निकै कम भएको वातावरणका क्षेत्रमा कार्यरत व्यक्तिहरूको भनाइ छ। वातावरण सन्तुलन हुँदा त्यसले मानिस तथा अन्य प्राणीलाई समेत राम्रो हुने भएकाले वातावरणको संरक्षण गर्दै जानुपर्ने विज्ञहरूको भनाइ छ। विश्वका विभिन्न मुलुकहरूले समेत ग्रीन टेक्नोलोजीलाई प्राथमिकता दिइरहेका बेला अब नेपालले समेत यसलाई प्राथमिकतामा राखेर काम गर्नुपर्ने विज्ञले सुझाव दिएका छन्। वातावरणलाई सन्तुलनमा राख्न सकेमा पानी सतह समेत नघुने तथा हावामा पनि स्वच्छता हुने भएकाले विभिन्न सरुवा रोगको जोखिम पनि कम हुने बताइएको छ।

कोरोना भाइरसको परिवर्तन देखेर वैज्ञानिकहरू छक्क

भनापा, वैशाख २५। अहिले विश्वव्यापी महामारी बनेर फैलिएको कोरोनाभाइरसमा सधैं म्यूटेशन अर्थात् उत्परिवर्तन देखिएको अमेरिका तथा यूकेका वैज्ञानिकहरूले पत्ता लगाएका छन्।
तर तिनबाट हुने विकृतिले कोरोनाभाइरस मानिसमा फैलिनु तथा खोप निर्माणमा कस्तो प्रभाव पार्छ भन्ने स्पष्ट छैन। तीमध्ये कुन परिवर्तनले भाइरसको सङ्क्रमणशक्ति र रोगको सघनतामा परिवर्तन गर्छ भन्ने प्रश्न महत्वपूर्ण हो।
अमेरिकामा गरिएको एउटा प्रारम्भिक अध्ययनले D614G नाम दिइएको उत्परिवर्तन प्रमुख रहेको र त्यसले रोगलाई अझ सङ्क्रामक बनाउन सक्ने सङ्केत गरेको छ। उक्त अध्ययन अरु वैज्ञानिकबाट समीक्षा हुन तथा वैज्ञानिक जर्नलमा प्रकाशित हुन बाँकी छ।
न्यू मेक्सिकोस्थित लस एलमो राष्ट्रिय प्रयोगशालाले कोरोनाभाइरसको सतहमा हुने स्पाईक प्रोटीनलाई नियामक रहेका छन्। उक्त प्रोटीनका कारण

कोरोनाभाइरसको स्वरूप भिन्न देखिन्छ। उनीहरूले ग्लोबल इनिसीअटिभ अन शेअरिङ अल इन्फ्लुएन्जा डेटा (जीआइएसएआईडी) नामक डेटाबेस प्रयोग गरेका छन्। उनीहरूले यही उत्परिवर्तनका कारण कोरोनाभाइरस चाँडै फैलिएको हुन सक्ने बताएका छन्। तर यसको परिणाम अझै अस्पष्ट छ।
अनुसन्धानकर्ताहरूको उक्त टोलीले यूकेको शेफील्डमा विरामीबाट सङ्कलित डेटाको पनि विश्लेषण गर्‍यो। त्यस्तो उत्परिवर्तन भएको विषाणु फेला परेका विरामीबाट सङ्कलित नमुनामा धेरै कोरोनाभाइरस पाइएको भए पनि ती मानिस धेरै विरामी भएका वा लामो समय अस्पताल बस्नुपरेको प्रमाण भेटिएन।
'उत्परिवर्तन नराम्रो कुरा हैन'
युनिभर्सिटी कलेज लन्डनले गरेको अर्को अध्ययनले कोरोनाभाइरसमा १९८ वटा उत्परिवर्तन भएको पत्ता लगायो। उक्त अध्ययनमा सहभागी वैज्ञानिक प्राध्यापक फ्रान्स्वा बलोले भने-

'उत्परिवर्तन आफैमा नराम्रो कुरा हैन। अनि SARS-CoV-2 (कोभिड-१९) गराउने नयाँ कोरोनाभाइरसको वैज्ञानिक नाम) मा छिटो वा हिटो उत्परिवर्तन भइरहेको सङ्केत गर्ने कुनै आधार छैन। उनका अनुसार उक्त भाइरस धेरै वा थोरै घातक

तथा सङ्क्रामक हुँदछ भन्ने स्थितिमा हामी छैनौं। युनिभर्सिटी अफ ग्लासगोमा गरिएको अर्को अध्ययनमा उत्परिवर्तनहरूका कारण नयाँ किसिमका भाइरस बनेका छन्। अहिले फैलिएको कोरोनाभाइरस एउटै किसिमको भएको त्यहाँका अनुसन्धानकर्ताहरूको निष्कर्ष छ।

खोपमा कस्तो प्रभाव पर्ला ?

भाइरसमा हुन सक्ने परिवर्तनको जानकारी पनि खोप विकासका लागि महत्वपूर्ण मानिन्छ। फलू गराउने भाइरसमा यति चाँडो उत्परिवर्तन हुन्छ कि त्यसबाट बन्ने फरक किसिमको भाइरसका लागि प्रत्येक वर्ष नयाँ खोप बनाउनुपर्ने बाध्यता हुन्छ।

अहिले निर्माणको चरणमा भएका अधिकांश कोभिड-१९ खोपहरूले कोरोनाभाइरसको स्पाईक अर्थात् काँडाजस्तो अवयवलाई लक्षित गरेका छन्। यो अवधारणामा मानिसको शरीरमा उक्त अवयवको एउटा विशिष्ट तत्वलाई चिन्ने गुण विकास गराएर उक्त

(बाँकी अन्तिम पृष्ठमा)

सूचना

२०७५ साल भदौ १ गतेदेखि लागू भएको
अपराध संहितामा रहेका मुख्य व्यवस्थाहरू

- बैंक नोट वा सिक्का जलाउने, गाल्ने-च्यात्ने वा बैंक नोटमा लेखेलाई तीन महिनासम्म कैद र पाँच हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना हुने,
- अनुमति बिना कसैको तस्वीर खिच्ने वा निजको तस्वीरसँग अरु कसैको तस्वीर राखी अर्को तस्वीर बनाएमा एक वर्षसम्म कैद वा दश हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना वा दुवै सजाय हुने,
- एकको तस्वीरको केही भाग अर्को व्यक्तिको अर्को भागसँग राखी वा अन्य कुनै किसिमले विकृत रूपमा तस्वीर बनाएमा दुई वर्षसम्म कैद वा बीस हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना वा दुवै सजाय हुने।

नेपाल सरकार
सञ्चार तथा सूचना प्रविधि मन्त्रालय
सूचना तथा प्रसारण विभाग

पैसा छोएपछि पनि हात धुनुहोस्: विज्ञ

भनापा, वैशाख २५। कोरोना भाइरस सङ्क्रमणको डरले मानिसका व्यवहारहरू बदलिएका छन्। डेढ महिनादेखि घरभित्रै बस्नुपरेको छ। घरबाट बाहिर निस्कँदा अर्को मान्छे देखेसाथ छेउ लाग्ने बानी परेको छ।
घरमा केही सामान सकिँयो भन्ने किन्न जाँदा पसलमा, किनिएका सामानमा वा पैसामा बसेर भाइरस आउँछ कि भन्ने डर धेरैमा हुन्छ। यही डरका कारण हिँडुल, किनमेल तथा अरु काममा मानिसका व्यवहार बदलिएका छन्। कसैले बुझ्ने सावधानी अपनाइरहेका हुन् भने कतिपयले अन्योलकाबीच अनावश्यक व्यवहार पनि देखाएको पाइन्छ।
कोरोना भाइरस नयाँ भएकोले यसको बारेमा धेरै कुरा थाहा पाउने बाँकी छ। केरके वाट सङ्केत, भाइरस कहाँ कहाँ बस्छ, कस्ता मान्छेलाई छिटो सङ्क्रमण गर्छजस्ता प्रश्नहरूको सही जवाफ पत्ता लागिसकेको

छैन। अध्ययन र अनुसन्धानहरू भइरहेका छन्। अहिलेसम्म गरिएको अनुसन्धान तथा भएका तथ्याङ्कले जे देखाउँछ, त्यसैको आधारमा आफ्नो व्यवहार बदल्नुपर्ने विज्ञहरू बताउँछन्।
खोप वा उपचारको औषधि पत्ता लागिसकेको अवस्थामा अहिले बच्ने एउटै उपाय आफ्नो शरीरमा भाइरस पस्न नदिनु भएको डाक्टरहरूले बताएका छन्। विश्व स्वास्थ्य सङ्गठनले बारम्बार साबुन पानीले २० सेकेण्डसम्म मिचीमिची हात धुन र व्यक्तिगत दुरी कायम गर्न भनेको छ। यीबाहेक हाम्रा दैनिक जीवनका व्यवहारहरूमा पनि सचेत हुनुपर्छ।
नोट तथा सिक्काको प्रयोग
विश्व स्वास्थ्य सङ्गठनले नोट वा सिक्काबाट पनि कोरोना भाइरस सङ्क्रमण चेतावनी दिएपछि चीनमा ठूलो परिमाणमा नोटहरू नष्ट गरियो। सबै किसिमका मान्छेका
(बाँकी अन्तिम पृष्ठमा)

कोरोना भाइरस उपचार कोषमा रकम जम्मा गर्न आह्वान गरिएको सूचना

विश्वव्यापी महामारीको रूपमा फैलिएको कोरोना भाइरस (COVID-19) रोगको संक्रमणलाई फैलिन नदिन तथा सोको रोकथाम एवम् नियन्त्रणका लागि देहायको बैंकमा 'कोरोना भाइरस संक्रमण रोकथाम, नियन्त्रण तथा उपचार कोष' खाता खोलिएको हुँदा इच्छुक व्यक्ति तथा संघ-संस्थाहरूले सो खातामा रकम जम्मा गरी सहयोग गरिदिनुहुन आह्वान गरिएको व्यवहोरा सम्बन्धित सबैको जानकारीको लागि अनुरोध छ।

बैंकको नाम: राष्ट्रिय बाणिज्य बैंक
शाखा: सिंहदरबार परिसर
खाताको नाम: कोरोना भाइरस संक्रमण रोकथाम, नियन्त्रण तथा उपचार कोष
खाता नं. १९६००००१९०१

नेपाल सरकार
सञ्चार तथा सूचना प्रविधि मन्त्रालय
सूचना तथा प्रसारण विभाग

‘एकका लागि एक’ अभियानका लागि वीरता जेसीजले दियो ५० हजार

वित्तिमोड, वैशाख २५ । विश्वमा महामारीको रूपमा फैलिरहेको कोरोना भाइरसको संक्रमणबाट बच्न सरकारले गत चैत ११ गतेदेखि जारी गरेको लकडाउनका कारण भोकभोकै रहनुपर्ने अवस्थामा रहेका विपन्न, गरीब तथा असहाय परिवारलाई सहयोग गर्न सहायता नेपाल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था चारपाने भन्नाले विभिन्न संघ संस्थाको सहयोगमा शुरु गरेको ‘एकका लागि एक’ अभियानलाई वीरता जेसीजले ५० हजार रुपैयाँ प्रदान गरेको छ ।

एक परिवारले अर्को एक विपन्न परिवारलाई सहयोग गर्ने अभियान अन्तर्गत वीरता जेसीजले उक्त रकमको चेक अभियानका संयोजक महेन्द्रकुमार गिरीलाई हस्तान्तरण गरेको हो ।

वीरता जेसीजका अध्यक्ष मिजास पोखरेल, महासचिव विकास वस्नेत, कोषाध्यक्ष प्रकाश सुवेदी, सहकोषाध्यक्ष सञ्जीव घिमिरे अर्थात् संयोजक दिवाकरलाल चौधरी लगायतले उक्त चेक अभियानका संयोजक गिरीलाई हस्तान्तरण गरेका थिए ।

कोरोना भाइरसको संक्रमणबाट बच्न सरकारले जारी गरेको लकडाउनका कारण कोहीपनि भोकभोकै बस्नु नपरोस् भन्ने उद्देश्यले एक परिवारले अर्को एक विपन्न परिवारलाई सहयोग गर्ने भन्नामा शुरु गरिएको ‘एकका लागि एक’ अभियानमा वीरता जेसीजले सहभागिता जनाएको अध्यक्ष मिजास पोखरेलले बताए । जेसीजको आस्था मानवताको सेवा नै जीवनको

सर्वोत्तम कार्य भएकोले आफूहरूको सामाजिक उत्तरदायित्व समेत भएकाले उक्त रकम सहयोग गरेको उनले बताए । त्यस्तै अभियानका संयोजक गिरीले एक विपन्न परिवारका लागि दुई हजार रुपैयाँको खाद्य सामग्रीको प्याकेज बनाइएको र स्थानीय सरकारको समन्वयमा अति विपन्नको पहिचान तथा राहत वितरण शुरु गरिएको जानकारी दिए ।

अभियानको लक्ष्य एक हजार परिवारलाई राहत पुऱ्याउने भएपनि परिवारलाई सहयोग गर्ने भन्नामा शुरु गरिएको ‘एकका लागि एक’ अभियानमा वीरता जेसीजले सहभागिता जनाएको अध्यक्ष मिजास पोखरेलले बताए । जेसीजको आस्था मानवताको सेवा नै जीवनको

स्वास्थ्यकर्मीको प्रशंसा काठमाडौं, वैशाख २५ । भारतीय प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदीले कोरोना भाइरस (कोभिड-१९) विरुद्धको संघर्षमा लागीरहेका स्वास्थ्यकर्मीहरूको प्रशंसा गरेका छन् । उनले चिकित्सक, नर्स तथा अस्पतालमा कार्यरत सबै कर्मचारीहरूले यस्तो महामारीको बेलामा पनि उच्च मनोबलका साथ काम गरेको बताए ।

उनले स्वास्थ्यकर्मीहरूले भगवान गौतम बुद्धले जस्तो सन्देश विश्वलाई नै दिएको पनि बताए । भगवान गौतम बुद्ध जयन्तीका अवसरमा विहीवार दिएको सन्देशमा उनले सो कुरा बताएका हुन् । यसअघि पनि उनले कोरोना भाइरसका विरुद्धमा संघर्ष गरिरहेका भारतका स्वास्थ्यकर्मीहरूका साथमा समग्र भारतीय नागरिक र विश्व नै रहेको र उनीहरू एकैको नभएको बताएका छन् ।

भारतमा लकडाउन जारी नै रहेको छ भने त्यहाँ दिन प्रतिदिन ठूलो संख्याका संक्रमितहरू थपिँदै गएका छन् । यस्तो अवस्थामा बुद्ध पूर्णिमाको अवसरमा उनले सबै भारतीय जनता स्वास्थ्यकर्मीहरूको साथमा रहेका बताएका हुन् ।

उनले ती स्वास्थ्यकर्मीहरूका साथमा सबै भारतीय रहेका बताउँदै भने- कोरोना भाइरसविरुद्धको लडाइँमा भारत पनि एकैको छैन र भारतभित्र पनि कोही नागरिक एकैको छैन । यो महामारीका विरुद्धमा संसार नै छ । भगवान गौतम बुद्ध बलिदानको उच्चतम विन्दुको नाम हो भन्दै आज विश्वले नै बुद्धलाई सेवा र बलिदानका पर्यायका रूपमा हेरिरहेको धारणा पनि राखे ।

कोरोना उपचारमा संलग्न तीन डाक्टरले भ्यालबाट हाम फाले

मस्को, वैशाख २५ । कोरोनाभाइरस महामारीबाट पीडित विरामीको उपचारमा संलग्न तीन जना चिकित्सकले अति कार्यबोधा रहेको भन्दै शंकास्पद रूपमा अस्पतालका भ्यालबाट हाम फालेको रसियाका सञ्चारमाध्यमहरूले बताएका छन् । ती चिकित्सकमध्ये दुई जनाको घटनास्थलमै मृत्यु भएको छ भने एक जनाको गम्भीर अवस्थामा उपचारकै क्रममा मृत्यु भएको थियो ।

विगत दुई साताको अवधिमा भएका यी घटनाहरूको यथार्थ पता लगाउन प्रहरीले अनुसन्धान थालेको छ । रसियामा एक दर्जनभन्दा बढी अस्पतालका चिकित्सकहरूले व्यक्तिगत सुरक्षा सामग्रीको अभाव रहेको तथा संक्रमण रोक्ने कार्यविधिमाथि प्रश्न उठाउँदै आएका छन् ।

चिकित्सकहरूलाई सार्वजनिक रूपमा आफ्ना पीरमर्का भन्न रोक लगाइएको र कुनै चिकित्सकले सरकारी आदेशको वेवास्ता गरेमा जागीरबाट हटाइने धम्की दिने गरिएको चिकित्सकको भनाइ छ । समाचारहरूमा अस्पतालका भ्यालबाट हामफाल्ने चिकित्सकमध्ये दुई जनाले कार्यस्थलका विषयमा विमती राखेका थिए भने तेस्रो व्यक्तिमाथि साथीलाई कोरोना सार्ने आरोप लगाइएको थियो ।

रसियामा सयौंको संख्यामा

चिकित्सकहरूलाई नै कोरोनाभाइरसबाट संक्रमित भएका छन् । रसियाको राजधानी मस्कोबाट पाँच सय किलोमिटर दक्षिणस्थित भोरोनेज क्षेत्रमा कार्यरत डा अलेक्जान्डर श्लेपोभको गत मे २ मा आफू कार्यरत अस्पतालको दोस्रो तलाबाट हाम फालेका कारण ज्यान गएको थियो । कोरोना संक्रमित डा. श्लेपोभको त्यही अस्पतालमा उपचार हुँदै थियो ।

पश्चिम साइबेरियाको क्रानोयार्स्क शहरमा अप्रिल २५मा डा. येलेना नेपो मन्थ्यास्चाया नाम गरेकी चिकित्सकको अस्पतालकै पाँचौं तलबाट खसेर ज्यान गयो । उनको मे १ तारिखका दिन अस्पतालको सघन उपचार कक्षमा उपचारकै क्रममा मृत्यु भएको थियो ।

त्यस्तै अप्रिल २४मा मस्कोस्थित एक अस्पतालको भ्यालबाट खसेर डा. नताल्या लेभेदेभाको मृत्यु भयो । अस्पतालले दुर्घटनाबन्दा नताल्याको निधन भएको बताए पनि स्थानीय सञ्चारमाध्यमहरूले डा. नताल्यामाथि कोरोनाभाइरससँग सम्बन्धित तनाव नै मुख्यरूपमा जिम्मेवार रहेका बताएका छन् ।

रसियामा एक लाख ६६ भन्दा बढी व्यक्तिमा कोरोनाभाइरसको संक्रमण देखिएको र एक हजार पाँच सय ३७ जनाको ज्यान गइसकेको छ ।

‘अनलाइन शिक्षण औपचारिक शिक्षा होइन’

एलपी उप्रेती अध्यक्ष प्यान्सन भन्ना । **सञ्जीव राई** एनप्यान्सन सल्लाहकार संयोजक । **धनबहादुर पन्थाक सुब्बा** अध्यक्ष, संघीय लिम्बुवान मञ्च नेपाल, भन्ना । **भोजराज सिटौला** अभिभावक संघका प्रतिनिधि तथा जनप्रतिनिधि । **देशबन्धु ढुंगेल** अध्यक्ष, फुत्तक तथा स्टेशनरी व्यवसायी संघ भन्ना । **चेतामणि खनाल** प्रधानाध्यापक शनिश्चरे मावि ।

वित्तिमोड, वैशाख २५ । अनलाइन शिक्षण औपचारिक कक्षा नभएको हुनाले त्यसको नाममा अभिभावकबाट कुनै पनि शुल्क नअसुन्न सरोकारवालाले आक्रान्तसहित प्रतिबद्धता जनाएका छन् ।

विहीवार भएको भिडियो कन्फरेन्समा सरोकारवालाले प्रतिबद्धतासहित सम्पूर्ण विद्यालयलाई त्यस्तो आक्रान्त गरेका हुन् । अनलाइन शिक्षणमार्फत अनौपचारिक रूपमा भए पनि व्यवहारिक ज्ञान दिन सकिने उनीहरूको तर्क थियो । साथै सबैको पहुँचमा निःशुल्क इन्टरनेट र आवश्यक सिम कार्ड उपलब्ध गराउन समेत उनीहरूले सरकारसँग माग गरेका छन् ।

प्यान्सन भन्नाका अध्यक्ष एलपी उप्रेती, एनप्यान्सन सल्लाहकार संयोजक सञ्जीव राई, संघीय लिम्बुवान मञ्च नेपाल भन्नाका अध्यक्ष धनबहादुर पन्थाक सुब्बा, अभिभावक संघका प्रतिनिधि तथा जनप्रतिनिधि भोजराज सिटौला, पुस्तक तथा स्टेशनरी व्यवसायी संघ भन्नाका अध्यक्ष देशबन्धु ढुंगेल, शनिश्चरे माविका प्रधानाध्यापक चेतामणि खनालले त्यस्तो बताएका हुन् । सबैको पहुँचमा इन्टरनेट लगायतका स्रोतसाधन नहुँदा विद्यार्थीबीचमा विभेद र मानसिक

समस्या उत्पन्न हुने समेत उनीहरूले चर्चा गरे । छलफलबाट उनीहरूले ५ बुँदे निष्कर्ष समेत निकालेका छन् । उनीहरूले आम नागरिकको स्वास्थ्यप्रति संवेदनशील बन्न सरकारलाई आग्रह गरेका छन् । स्वास्थ्य नै मुख्य प्राथमिकता रहेको हुनाले त्यसको उचित व्यवस्थापन गर्दै शैक्षिक वातावरण बनाउन समेत उनीहरूले सरकारसँग आग्रह गरेका छन् ।

त्यस्तै आगामी दिनमा पाठ्यपुस्तक अभाव हुन नदिन निजी विद्यालयका छात्रा संस्थाहरू, पुस्तक व्यवसायीबीच समन्वय हुनुपर्नेमा जोड दिइएको छ । साथै उनीहरूले अब समन्वय गर्ने प्रतिबद्धता समेत जनाएका छन् । त्यस्तै पाठ्यपुस्तकको सहज वितरणका लागि शिक्षा मन्त्रालय तथा स्थानीय सरकार समक्ष माग समेत गरिएको छ । त्यस्तै हालको संकटपूर्ण अवस्थामा सबै विद्यार्थीलाई घरमै बसी अध्ययन गर्न सम्भव भएसम्म रेडियो टेलिभिजनबाट प्रशासित कक्षामा सहभागी बन्न, व्यवहारिक ज्ञान लिन र अभिभावकले समेत घरमा अनुकूल वातावरण बनाईदिन आग्रह गरिएको छ । हाल शिक्षा क्षेत्रमा उत्पन्न समस्याको उचित निकास दिँदै सरकारलाई सहयोग

गर्न सरोकारवालाबीच संवाद र सहकार्यलाई निरन्तरता दिने समेत निष्कर्ष निकालिएको छ ।

भिडियो कन्फरेन्सको संयोजन संवाद समूह भन्नाले गरेको थियो । उनीहरूले कोरोना महामारी र लकडाउनले निम्त्याएका शैक्षिक समस्या तथा समाधानका उपाय बाँडेर छलफल गरेका थिए । जसमा मासिक शुल्क, भर्ना तथा भर्ना शुल्क, अनलाइन कक्षा बालेको आम बुझाई, प्रभावकारिता र शुल्क बारेमा छलफल भएको थियो । त्यस्तै विभिन्न कक्षाको परीक्षाफल, ईसाई, कक्षा ११ र १२को परीक्षा, पुस्तकको प्रबन्धमा दिएको समस्या, महामारीविरुद्धको सचेतना लगायतका विषयमा समेत छलफल गरिएको थियो ।

वर्तमान अवस्थामा विद्यार्थी तथा अभिभावकलाई सकारात्मक उत्प्रेरण जगाउनुपर्नेमा समेत जोड दिइएको थियो । अनलाइन कक्षालाई हाल औपचारिक शिक्षा हो भन्ने कतिपयको बुझाई गलत रहेकोले यसप्रति साभ्ना बुझाइएको विकास हुनुपर्नेमा जोड दिँदै उनीहरूले भने- ‘अनलाइनबाट शुरु गरिएको शिक्षण औपचारिक होइन, स्रोतसाधन र पहुँचमा नहुने विद्यार्थी र अभिभावकहरू आतिनुपर्ने ।’

बुद्ध प्रतिमामा माल्यार्पण: प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीले २५६४औं बुद्ध जयन्तीका अवसरमा प्रधानमन्त्री निवास बालुवाटारमा रहेको बुद्ध प्रतिमामा माल्यार्पण गर्दै ।

तस्वीर सौजन्य : प्रधानमन्त्रीको निजी सचिवालय/रासस

आकर्षक घडेरी बिक्रीमा

भन्नाको अर्जुनधारा-स्थित कटहरडाँडामा कालोपत्रे पिच बाटोले छोएको ३६ फिट मुख भई पश्चिम फर्केको घरायसी तथा व्यापारीक प्रयोजनको लागि भिटाह एकमुष्ट वा टुक्रा गरी लिन चाहने व्यक्तिले सम्पर्क राख्नुहोला ।

नोट: जम्मा जग्गाको क्षेत्रफल ११ कठ्ठा

सम्पर्क: नरेश श्रेष्ठ (मो. नं. ९८४२६२४१५०, ९८१७०२१८५५)

पैसा ...

हातमा पुग्ने नोटमा भाइरस बाँच्ने वातावरण पनि हुन्छ भन्ने कुरा यसअघिका अनुसन्धानहरूले पनि देखाएका छन् । सरुवा रोग विशेषज्ञ एवम् शुक्रराज टुपिकल तथा सरुवा रोग अस्पताल टेकुका प्रवक्ता डाक्टर अनूप बाँस्तीला कोरोना भाइरस पैसाबाट संक्रमित तथ्य नभए पनि यसअघिका भाइरसको व्यवहारलाई हेर्दा कोरोना भाइरस पनि सनं सक्ने बताउँछन् ।

पैसामा भाइरस बाँच्न सक्ने वातावरण हुने भएकोले यदि सङ्गित व्यक्तिबाट नोटमा भाइरस पुग्यो र केही समयमा अर्को व्यक्तिले त्यो नोट समातेर हात नघोडि नाक, मुख वा आँखा छोएमा भाइरस त्यो व्यक्तिको शरीरमा प्रवेश गर्न सक्ने भएकोले पैसा समातेपछि सावुन पानीले राम्रोसँग हात धुनु उपयुक्त हुने डाक्टर बाँस्तीलाको सुझाव छ ।

पैसामा धेरै भाइरस रहने भएकोले सकेसम्म पैसाको चलन कम गर्न विज्ञहरूको सुझाव छ । बैंकर्स एसोसिएशनका अध्यक्ष एवम् सानिमा बैंकका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत (सीईओ) भुवन दाहाल मोबाइल बैंक, कार्ड तथा इन्टरनेटका माध्यमबाट कारोबार गर्न सकिने विभिन्न व्यवस्थाहरू भएकोले त्यस्ता सुविधा प्रयोग गर्न सुझाव दिन्छन् । सबैको पहुँचमा मोबाइल बैंकिङ, इन्टरनेट तथा कार्डहरू नभए पनि सरकार र बैंकहरूले सेवा विस्तार गरिरहेको हुँदा ग्राहक पनि यस्ता विकल्पको प्रयोगमा इच्छुक भएमा चडै नोटको प्रयोग घट्ने दाहाल बताउँछन् ।

दैनिक उपभोग वस्तुको किनमेल

भाइरसको डरले मानिसको किनमेल शैली पनि

फेरिएको छ । किनमेलका लागि पसलमा जाँदा अर्को मानिससँग हुन सक्ने भेट तथा किनिएका सामानमा भाइरस आउँछ कि भन्ने चिन्ता धेरैमा पाइन्छ । धेरैले ताजा तरकारी, माछामासु, प्याकेटको दूध, पत्रपत्रिका, दाल चामललगायत दैनिक उपभोग्य वस्तुबाट कोरोना भाइरस सङ्कट कि भन्ने डर लागेको बताउने गरेका छन् ।

कतिपयले यस्ता सामान किनेर ल्याएपछि घाममा सुकाउने गरेको, सावुन पानीले धुने गरेको तथा स्याइनिटाइजर प्रयोग गरेर निर्मलीकरण गर्ने गरेको पनि बताउने गरेका छन् । कतिपयले लामो समय राखेर पनि प्रयोग गर्न सक्ने वस्तु छानेर एकैपटक धेरै ल्याउने र विस्तारै प्रयोग गर्ने गरेको पनि बताउने गरेका छन् ।

सरुवा रोग विशेषज्ञ डाक्टर बाँस्तीला सचेत रहनु राम्रो भए पनि धेरै चिन्ता भने आवश्यक नभएको बताउँछन् । कुनै पनि सामान छोएपछि हात नघोड्कन अनुहार नछुने र मानिससँगको दुरी ६ फिटभन्दा बढी बनाएमा कोरोना भाइरसबाट बच्ने सम्भावना धेरै हुने उनले बताए ।

कति समय बाँच्न भाइरस ?

कुन-कुन वस्तुबाट भाइरस सङ्कट भन्ने बुझ्न सक्नुपर्ने पहिले कुन वस्तुमा कति समय बाँच्न सक्छ भन्ने बुझ्नुपर्छ । अहिलेसम्मको अध्ययन अनुसार फिटल तथा प्लास्टिकको सतहमा भाइरस तीन दिन वा त्योभन्दा बढी समय पनि बाँच्ने देखिएको छ । बाक्लो कागजका बग्राहरूमा एक दिन, तामामा चार घण्टासम्म, पत्रपत्रिकामा तीन घण्टासम्म, सिसाहरूमा तीनचार दिनसम्म बाँच्न सक्ने विश्व

स्वास्थ्य सङ्गठनले जनाएको छ । यसरी भाइरस बाँच्नुमा त्यो सतहमा भएको न्यानोपन, घामले भेट्ने वा नभेट्ने जस्ता कुराले पनि फरक पार्दछ । घाम पर्ने वा सुख्खा ठाउँमा भाइरस चाँडै नरुवा रोग विशेषज्ञ डाक्टर बाँस्तीला बताउँछन् ।

यसरी सतहमा पनि लामो समय बाँच्ने भएकोले कुनै पनि वस्तुमा भाइरस आउँछ कि भन्ने डर लाग्नु स्वभाविक भएको डाक्टर बाँस्तीला बताउँछन् । त्यसैले सामान किन जाँदा पसलमा भिडभाड नगर्ने वा हरेक मानिससँग कम्तीमा ६ फिट टाढा बसेर किनमेल गर्ने र सामान लिएर फर्केपछि सावुन पानीले राम्रोसँग हात धुने, तरकारीलगायतका वस्तु कलाउनु वा पकाउनुअघि र खाना खानुअघि पनि सावुन पानीले राम्रोसँग हात धुनुपर्ने डाक्टर बाँस्तीलाको सुझाव छ ।

धेरैजसो सतहमा केही घण्टा भाइरस बाँच्ने भएकोले अनुहार छुनुअघि हात धुने, मानिसबीचको दुरी बढाउने, लक्षण देखिएकाले अनिवार्य र सकेसम्म सबैले मास्क मुखावरण लगाउने जस्ता व्यवहार दैनिक जीवनमा अपनाएर कोरोना भाइरसबाट बच्न सकिने विज्ञहरूले बताएका छन् । (उज्यालो)

कोरोना ...

भाइरसलाई निष्क्रिय पार्न सकिन्छ भन्ने छ । तर स्याइकमा परिवर्तन भइरहे अहिले बनाउन लागाएको खोप कम प्रभावकारी भइदिन सक्छ । अहिले सबै कुरा सिद्धान्तको तहमा छन् । उक्त भाइरसको आनुवंशिक संरचनामा परिवर्तन हुँदा के हुन्छ भन्ने पर्याप्त जानकारी अहिले उपलब्ध छैन । वीवीसी

स्वास्थ्य परीक्षण: नेपाली कांग्रेसका सभापति शेरबहादुर देउवा संघीय संसद भवन नयाँ बानेश्वरमा कोरोना भाइरस (कोभिड-१९)को स्वाव परीक्षण गराउँदै ।

ग्यासमा ...

सो विभागका प्रतिनिधिसहितको प्रहरी टोलीले सोही डिपोमा खानतलासी गर्दा सिद्धार्थ नामको ४७ र गीता नामको २८ थान गरी जम्मा ७५ वटा ग्यासको सिलिन्डर बरामद गरेको थियो ।

बरामद भएका ७५वटै ग्यासको सिलिन्डर मापदण्ड विपरीत कम तौल भएको र नक्कली सिल लगाइएको अवस्थामा फेला परेको बौद्धका प्रहरी नायब उपरीक्षक नवीन कार्कीले जानकारी दिए ।

बरामद ग्यासको सिलिन्डरसहित सञ्चालक श्रेष्ठलाई थप अनुसन्धान तथा स्ट्यान्डर्ड नाप र तौल ऐन, २०२५ अनुसार कारवाहीका लागि आज गुणस्तर तथा नापतौल विभाग माछापौखरीमा पठाइएको उनले बताए ।

सो विभागका महानिदेशक विश्वबहादुर पुडासैनीले सञ्चालकले ठगी गरेको पाइएको बताउँदै थप अनुसन्धान पश्चात् उक्त कसुरमा स्ट्यान्डर्ड नाप र तौल ऐन, २०२५ अनुसार तीन वर्ष कैद र रु. ३० हजार मागदावी गर्दै अदालतमा मुद्दा दायर गरिने जानकारी दिए ।

प्रहरीका अनुसार सञ्चालक श्रेष्ठले कम तौलमा विक्री वितरण गरेको बताउँदै यसअघि एक सय थानभन्दा बढी कम तौलका ग्यासको सिलिन्डर विक्री गरेको स्वीकार गरेका छन् । प्रहरीले घटनास्थलबाट कम तौलको ग्यास सिलिन्डरसहित ग्यास निकाल्न प्रयोग हुने फलामको पाइप, नक्कली शिलहरू बरामद गरेको थियो ।

बुद्ध प्रतिमामा माल्यार्पण: प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीले २५६४औं बुद्ध जयन्तीका अवसरमा प्रधानमन्त्री निवास बालुवाटारमा रहेको बुद्ध प्रतिमामा माल्यार्पण गर्दै ।

आकर्षक घडेरी बिक्रीमा

भन्नाको अर्जुनधारा-स्थित कटहरडाँडामा कालोपत्रे पिच बाटोले छोएको ३६ फिट मुख भई पश्चिम फर्केको घरायसी तथा व्यापारीक प्रयोजनको लागि भिटाह एकमुष्ट वा टुक्रा गरी लिन चाहने व्यक्तिले सम्पर्क राख्नुहोला ।

नोट: जम्मा जग्गाको क्षेत्रफल ११ कठ्ठा

सम्पर्क: नरेश श्रेष्ठ (मो. नं. ९८४२६२४१५०, ९८१७०२१८५५)

सेफ्टी ट्याडकी सफा गर्नु परेमा हामीलाई सम्पर्क गर्नुहोला ।

भापा सेफ्टी ट्याडकी तथा ढल सरसफाई

वित्तिमोड, भापा

सम्पर्क: **राजकुमार श्रेष्ठ**

९८४२६२४१५० / ९८०६०९०६९० / ०२३-५४६३४३५ अफिस सम्पर्क: ०२३-५४६००५

आफ्नै शवैमन्दा टुली क्याम्प सिस्टमको ट्याङ्कीबाट सफाई गरिन्छ ।

मोबाइल: ९८४२६२४१५०

बिर्ता (सेफ्टी तथा ढल सफाई)

वित्तिमोड, भापा

(पहाडी क्षेत्रमा पनि यो सेवा उपलब्ध छ ।)

मुपाल बुढाथोकी

023-545402

9825952677

9825952680

पूर्वाञ्चलको सबैजसो ठूलो म्याकान सिस्टमबाट सफाई गरिन्छ ।

सेफ्टी तथा ढल सफाई गर्नु परेमा हामीलाई सम्पर्क गर्नुहोस ।

पूर्वाञ्चल

सम्पादकीय

संयमित र सभकौतावादी बन

सरकारले लकडाउनको अवधि अरु थप गरेको छ । गत वर्षको चैत ११ गतेदेखि शुरू भएको लकडाउन अवधि थप गर्दै बैशाख २५ सम्म पुऱ्याएको थियो । कोरोना भाईरसको सन्क्रमण फैलिन नदिन र नियन्त्रण एवम् रोकथामका लागि लागू गरेको लकडाउन आउँदो जेठ ५ गतेसम्म थप गरिएको हो । बुधबार बसेको मन्त्रिपरिषद बैठकले लकडाउनको अवधि एघार दिन थप गर्ने निर्णय गरेको सरकारका प्रवक्ता एवम् अर्थमन्त्री डाक्टर युवराज खतिवडाले जानकारी दिए । लकडाउन खोल्न र सहज बनाउन आवाज उठिरहेका बेला संक्रमितहरूको संख्या दिनहुँ बढ्ने क्रममा रहेकाले सरकार लकडाउन बढाउन बाध्य भएको हुनुपर्छ ।

यही समय हामीकहाँ संक्रमितको संख्या सयको नजिकै पुगेको छ । तराईका जिल्लाहरू सबैभन्दा बढी प्रभावित हुन थालेका छन् । मन्त्रिपरिषदको बैठक बसिरहेकै समय 'नेपालको मूल ढोका' भनिने वीरगञ्जमा सत्र जना नयाँ संक्रमित थपिए । यो क्रम दिनहुँ बढिरहेको छ । तर भाईरस परीक्षण गर्ने ज्यापड तथा पीसीआर दुवै बिधि सुस्त भएका छन् । आवश्यक किट र सामग्रीको अभावमा परीक्षण सुस्त भएको बताइएको छ । उता छिमेकी देश भारतमा संक्रमितको संख्या तीब्र गतिमा बढेको छ । स्वास्थ्य सेवाको पहुँच भएर पनि भारत सरकारलाई संक्रमण नियन्त्रण गर्न हम्मे-हम्मे परेको छ भने हाम्रोमा परीक्षणको गति यस्तै रहने हो भने अवस्था के होला चिन्ता थपिएको छ ।

सरकार सबै अतिरिक्त काम छोडेर कोरोना नियन्त्रण र रोकथाममा लाग्नु पर्ने बेला हो । सबैखाले फिजूल खर्च कटाएर मात्र होइन अनावश्यक मन्त्रालय, बिभाग, संस्था र पद खारेज गरेर भए पनि आवश्यक स्वास्थ्य सामग्री उपलब्ध गराउनु पर्छ । मन्त्री मण्डलको आकार घटाएर, सबैधानिक निकाय कम गरेर, थप सेवासुविधा रोकेर जनताको जीवन सहज बनाउनतर्फ प्रधानमन्त्री अग्रसर हुनुपर्छ । 'भौकामा हीरा फोर्नु' सम्भवत अहिलेकै अबस्थाका लागि भनिएको हो । तर सरकार भने लकडाउनको अवधि बढाएर ढुक्कले सुत्ने तरखरमा लागेको देखिँदैछ । जनताले सहजै स्वीकार गरेका कारण पनि सरकारलाई सजिलो भएको छ । आत्मरक्षाको एक मात्र उपाय एकान्तवास भएकाले 'जिउ रहे घीउ खाउला' भनेर जनताले स्वीकार गरेको सत्य सरकारले बिसिन्नु हुँदैन । अहिले भोकमरीको अवस्था देखिन र सुनिन थालेको छ । सरकारले दिने राहतमा विभेद भएको, लामो लकडाउनमा 'हात्तीको मुखमा जिरा' मात्रै हो भन्दै आक्रोशित आवाजहरू प्रकटित हुन थालेका छन् ।

अत्यन्त संवेदनशील समयमा उभिएका छौं हामी । एकातिर काम गर्न नपाएर भोकै बस्नु पर्ने बाध्यता र अर्कातिर रोजगारीका लागि बिदेश गएका नेपालीको रोदन, एकातिर पहुँच हुनेहरूलाई 'खुल्ला', अर्कातिर नहुनेहरूलाई 'बन्द' अनि सत्ताको रसमा लठ्ठिएकाहरूको कुर्सी मोह । यी फरक-फरक अवस्थाले देश दुखेको छ । यही अवस्था रहे भगवान पशुपतिनाथले पनि लाचारीको हात उठाउन सक्छन् । सरकारले ल्याएको र फिर्ता गरेको दुई अध्यादेशका कारण सत्तारूढ दलभित्रकै जीवन अस्वस्थ भएको छ । विवाद समाधानका लागि भएको तेस्रो सचिवालय बैठक पनि निरर्थक भयो । स्थायी कमिटीको बैठकमा प्रस्तुत गर्ने प्रस्ताव तय गर्न बसेको बैठक 'एक व्यक्ति-एक पद' मा पुगेपछि जारी मात्र होइन स्थायी कमिटीको बैठक नै अनिश्चित भएको छ । यसले सरकार उत्पन्न जटिल परिस्थितिमा निरपेक्ष रहेर गैरजिम्मेवार बन्दै गएको देखाउँछ । वैश्विक विपद्का अधि पद, पैसा वा प्रतिष्ठा गौण हो भन्ने आत्मबोध सबैमा हुनुपर्छ । त्यसैले पनि सरकार र सत्तारूढ दलले उत्पन्न बिषम परिस्थितिमा संयमित र सभकौतावादी बन्नु पर्छ । अन्यथा हामी कसैको भबिष्य सुरक्षित हुनेछैन ।

आन्ध्र प्रदेशमा औद्योगिक दुर्घटना, सात जनाको मृत्यु

अमरावती, बैशाख २५ । भारतको आन्ध्र प्रदेशको भिजागस्थित एक पोलिमर उद्योगबाट ग्यास चुहिएर भएको दुर्घटनामा सात जनाको मृत्यु भएको छ । उक्त दुर्घटनामा अरु १२० जना घाइते भएका छन् । विशाखापटनमको आरआर वेन्चरपुरमा रहेको एलजी पोलिमरबाट स्टेराइन नामको ग्यास चुहिएको अधिकारीहरूले बताएका छन् । आन्ध्र प्रदेशका मुख्यमन्त्री वाइएस जगन मोहन रेड्डीले भिजाग ग्यास दुर्घटनाका बारेमा विशेषरूपमा अनुगमन गरिरहेको मुख्यमन्त्रीको कार्यालयले जनाएको छ । उनले ग्यास दुर्घटनाबाट पीडितको तत्काल उपचारको व्यवस्था गर्न तथा अरु क्षति हुनबाट जोगाउन जिल्लास्थित सम्बन्ध अधिकारीहरूलाई निर्देशन पनि गरेका छन् । प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदीले पनि

मुख्यमन्त्री जगन मोहनलाई फोन गरी दुर्घटनालाई नियन्त्रणमा ल्याउन र उद्धार गर्न केन्द्र सरकारले सम्पूर्ण सहयोग गर्ने वचन दिएका छन् । आन्ध्र प्रदेशका पूर्व मुख्यमन्त्री एन चन्द्रबाबु नायडुले एक विज्ञापित प्रकाशन गरी ग्यासको सम्पर्कमा आएका व्यक्तिहरू र गाईबस्तु बेहोस अवस्थामा रहेको बताउँदै ग्यासका कारण रुख-विरुवाका पातको रङसमेत परिवर्तन भएकाले ग्यासको विषाक्तता सहजै अनुभव गर्न सकिने उल्लेख गरे । उनले स्थानीयवासीलाई युद्धस्तरमा उद्धार गर्नुपर्ने खाँचो रहेको बताउँदै पीडित सबैलाई विशिष्ट उपचारको खाँचो रहेको औँल्याए । भारतमा सन् १९८४मा मध्यप्रदेशको भोपालमा पनि यस्तै औद्योगिक ग्यास चुहिएर ठूलो संख्यामा मानिसहरूको मृत्यु हुनुका साथै कैयौँ व्यक्तिहरू सख्त घाइते भएका थिए ।

यसरी भयो रेडक्रसको जन्म

विश्व थापा

हरेक वर्ष मे ८ तारिखका दिन मनाइने विश्व रेडक्रस दिवस विश्वव्यापी रूपमा छरिएर रहेका रेडक्रसका निकाय र यसमा आबद्ध लाखौँ रेडक्रसकर्मीहरूका लागि एउटा विशेष पर्व हो । रेडक्रस अभियानका संस्थापक एवम् प्रवर्द्धक महानायक जी हेनरी ड्यूनाको सम्मानमा उहाँप्रति श्रद्धासुमन प्रकट गर्ने र अभियानका मानवीय गतिविधि, यसका आदर्श सिद्धान्त र समृद्ध इतिहासलाई प्रचारप्रसार गर्ने एउटा महत्वपूर्ण अवसरको रूपमा यस दिवसलाई लिइन्छ । रेडक्रसको जन्म पछाडि मानव पीडाको कथा जोडिएको छ । यो मानवतावादी संस्था स्थापनाकालदेखि नै हरेक प्रकारका मानवीय पीडा कम एकाग्र चिन्तनकासाथ समर्पित हुँदै आएको छ । रेडक्रस अभियानका संस्थापक हेनरी ड्यूनाले फ्रान्सेली र अष्ट्रियाली साम्राज्यहरूबीच इटालीको सल्फेरिनोमा भएको युद्धमा इतिहासको एउटा सबैभन्दा विभक्त मानव हत्याको भयावह दृश्य देखेपछि उनको मनमा मानवताको पुकार गुञ्जन थाल्यो ।

सन् १८२८ मे ८ तारिखमा जन्मेका हेनरी ड्यूना सानै उमेरदेखि समाज सेवाको भावनाबाट प्रेरित थिए । ३१ वर्षको उमेरमा उनी एक कुशल व्यापारी एवम् उद्योगी बनिसकेका थिए । त्यही व्यापारको सिलसिलामा अल्जेरियामा मिल्न स्थापना गर्न फ्रान्सका सम्राट नेपोलियन द्वितीयलाई भेट्न बाटोमा जाँदै गर्दा इटालीको लोम्बार्दीत प्रदेशमा पर्ने सल्फेरिनो पुगेका थिए । सो ठाउँ अष्ट्रिया, फ्रान्स र इटालीबीच भीषण युद्ध भइरहेको थियो । त्यस युद्धमा त्रिपक्षीय सैनिकहरूको सहभागिता रहेको थियो । सोह्र घण्टासम्म चलेको युद्धबाट चालीस हजारभन्दा बढी सैनिकहरू हताहत भएका थिए भने युद्धमा मृत एवम्

घाइते सैनिकहरूको हृदय विदारक घटनाको दृश्य ड्यूनाले आफ्नै आँखाबाट देखे । घटनास्थलमा कुनै प्रकारको व्यवस्था थिएन । यस अवस्थामा ड्यूनाले सल्फेरिनोको नजिकका गाउँलेहरू त्यसमा पनि बढी महिलाहरूको सहयोगमा विश्वमा पहिलोपटक निष्पक्ष र निःस्वार्थरूपले प्राथमिक उपचार गरे । सल्फेरिनोको उक्त घटनामा पछि ड्यूनाले यस्तो संस्थाको परिकल्पना गरे जसले युद्धभूमिमा पीडित सैनिकहरूलाई सहायता गर्न सकोस् । सन् १८६२ मा आफ्नो यस्तो विचारप्रति देशको ध्यान आकर्षण गर्न फ्रेंच भाषामा सल्फेरिनोको स्मृति नामक किताब प्रकाशन गरे । त्यस पुस्तकमा ड्यूनाले सल्फेरिनोको युद्धमा देखेका विभक्त दृष्यलाई उठान गरेका थिए । त्यस्तै पुस्तकमा प्रत्येक राष्ट्रमा यस किसिमको युद्ध वा अन्य अवस्थामा समेत हुने कुनै घटनाद्वारा प्रभावित पीडित पक्षका समस्यारूढलाई कुनै जात, वर्ग, सम्प्रदाय वा धर्मका आधारमा भेदभाव नगरी रोकथाम गर्न र युद्धपीडित सम्बन्धित अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्धारीको परिकल्पना पनि व्यक्त गरे । उक्त स्मृति प्रकाशन पश्चात स्वीटजरल्याण्डकै चार जना

व्यक्तिहरू जनरल जिएच ड्यूपो, गस्ताफ मोनियर, डा. लुई आर्पिया र डा. थियोडोर मोनियले ड्यूनाको सपना साकार पार्न सम्पर्क राखे । उनीहरूले ड्यूनाको अभियानलाई साथ दिने प्रण गरे । फलस्वरूप सन् १८६३ मा घाइतेहरूको निमित्त एउटा सहयोगी संगठनको प्राथम स्थापना भयो । त्यस संगठनको नाम घाइते व्यक्तिको सहयोगको निमित्त अन्तर्राष्ट्रिय समिति राखियो । समय क्रमसँगै मानवीय भावनालाई जन्म दिने ड्यूनाको सपना साकार भयो । स्वीटजरल्याण्डको जेनेभामा जन्मिएका हेनरी ड्यूनाको नेतृत्वमा स्थापित संस्था आज विश्वमै मानवताका लागि सर्वव्यापी रूपमा काम गर्दै अझ विस्तारित हुँदै गएको छ । मानवता, निष्पक्षता, तटस्थता, स्वतन्त्रता, ऐच्छिक सेवा एकता र विश्वव्यापकता जस्ता मुख्य सात सिद्धान्तमा अडिग यो पवित्र संस्था हाल विश्वका १ सय ८५ भन्दा बढी मुलुकमा क्रियाशील छ मानवीय सेवासँग विभिन्न क्षेत्रमा रेडक्रसले काम गरिरहेको छ । सन् १८९३ अक्टुबर २६ मा १७ देशका २३ प्रतिनिधिहरू एकत्रित भई सर्वप्रथम यस संस्थाको सम्मेलन भयो स सम्मेलनले 'हामी भाइभाइ हौं' भन्ने प्रतिक स्वरूप रेडक्रस चिन्ह छान्ने र घाइते सैनिकको हेरचाह गर्ने अन्तर्राष्ट्रिय नियम पारित गर्‍यो । विश्वका सम्पूर्ण मानवलाई पर्न आउने पीडाको रोकथाम, दैवी प्रकोप, महामारी लगायतबाट पीडितहरूलाई सहयोग पुऱ्याउँदै सेवा कार्यहरू सञ्चालन गर्न आवश्यक आर्थिक, भौतिक, विशेषज्ञहरूको सल्लाह र सहयोगको व्यवस्था रेडक्रसले गरेको छ । विश्वमा भइरहेको संघर्षमा मध्यस्थता गरी शान्तिकायम गराउने कार्यमा समेत रेडक्रसको स्थान महत्वपूर्ण छ । संस्थाको लागि काम गर्दागर्दै ड्यूना करोडपतिबाट भिखारी भइसकेका थिए । उनी सम्बद्ध औद्योगिक संस्था उनले समय दिन नसक्दा टाट पल्टेपछि आर्थिक हिनामिनाको आरोपसमेत उनले खेप्नु पर्‍यो । त्यसपछि विरक्तिपूर्ण उनी भूमिगत जीवन विताउन थाले । मानिसले उनलाई भुल्न थालेका थिए । जुन व्यक्तिले यति धेरै मेहनत गरेर विश्व सेवाका लागि समर्पित संस्था बनाए उनको आर्थिक अवस्था नाजुक बनेपछि अज्ञातवास बस्न बाध्य भए केही समय पछि एक पत्रकारले उनलाई पहिचान गरेर सार्वजनिक गरेपछि सारा संसारभरि उनीप्रति उत्सुकता छायो । ड्यूनालाई विभिन्न पुरस्कार तथा सम्मान प्रदान गरियो । उनलाई प्रथम नोबेल शान्ति पुरस्कार प्रदान गरियो । पुरस्कार वापत पाएको सम्पूर्ण रकम उनले रेडक्रसलाई नै उपलब्ध गराए । मानव जगतमा युगान्तकारी भावनात्मक परिवर्तन

ल्याउने रेडक्रस जस्तो विशुद्ध मानवीय संस्थाको स्थापना नेपालमा पनि गर्नुपर्ने आवश्यकता पहिलेदेखि नै महसूस गरिए तापनि विश्वमा रेडक्रस अभियान प्रारम्भ भएको एकसय वर्ष पछि मात्र यो आवश्यकता पूरा हुन सकोयो । स्वास्थ्य मन्त्रालयको आन्वयनमा वि.सं. २०२० साल भदौ १९ गतेका दिन विभिन्न संघसंस्थाका प्रतिनिधिहरू तथा विशिष्ट व्यक्तिहरूको तत्कालीन स्वास्थ्यमन्त्री डा. नागेश्वर प्रसाद सिंहको सभापतित्वमा सिंहदरबारमा सभा बस्यो । सो सभाले प्रिन्सेप साहको अध्यक्षतामा २१ सदस्यीय एक तदर्थ समिति गठन गर्‍यो । जसको उपाध्यक्षमा डा. नागेश्वरप्रसाद सिंह र सेक्रेटरीमा डा. जयनारायण गिरी छानिनु भयो । सो समितिको काँधमा नमूना विधान तयार गर्ने, सरकारलाई जेनेभा लोकसम्मितिमा हस्ताक्षर गर्न अनुरोध गर्ने र विधिवत निर्वाचन गराउने तीन मुख्य जिम्मेवारी थियो । सम्बन्धित राष्ट्रिय सरकारले जेनेभा लोक सम्मितिमा हस्ताक्षर गरेपछि मात्र राष्ट्रिय रेडक्रस सोसाइटी गठन गर्न सकिने प्रावधान रहेकाले तदर्थ समिति समक्ष यो प्राथमिक आवश्यकताको रूपमा रहेको थियो । समय परिस्थितिसँगै रेडक्रसले काम गर्ने तौरतरिका र कार्य क्षेत्रमा ज्यादै ठूलो विविधता र व्यापकता आएको छ । सल्फेरिनोको युद्धभूमिमा स-साना प्रारम्भबाट शुरु भएको रेडक्रस अभियानले आज जुनसुकै ठाउँमा जुनसुकै बेला आइपर्ने मानवीय पीडा कम गर्न विश्वमा सबैभन्दा प्रभावकारी र व्यापक आपतकालीन सहायताले जालो फैलाइसकेको छ । रेडक्रसले युद्ध अवस्थामा मात्र नभई प्रत्येक देशमा आन्तरिक परिस्थितिका कारण सिर्जित विभिन्न खाले मानवीय समस्यामा पनि मानवीय कार्य गरिरहेको छ । रेडक्रस अभियानले पछिल्ला दिनमा गरेको मानवीय कल्याणका गतिविधिलाई मात्र नियाल्ने हो भने पनि अहिलेको तनावग्रस्त विश्वमा रेडक्रसको अपरिहार्यता र आवश्यकतालाई बुझ्न सकिन्छ । नेपाल लगायत विश्वका विभिन्न भागका सशस्त्र संघर्षबाट पीडितहरूलाई आइसीआरसीले पुऱ्याएको मानवीय सहायता विश्वका सामु छर्लङ्ग छ । विश्व समुदायले रेडक्रस र यसका स्वयंसेवक अत्यावश्यक मानवीय सहायता प्रदान गर्ने रूपमा रहने पछि भनेर विश्वास गरिरहेका छन् । यो नै हामी रेडक्रसकर्मीहरूको अमूल्य सम्पत्ति हो । अन्तमा विशुद्ध मानवीय सेवामा पूर्ण समर्पित पवित्र संस्था र यसका संस्थापक हेनरी ड्यूनालाई आजको दिन हामी सबैले सम्झ्ने पर्दछ । यस क्षेत्रमा कार्यरत लाखौँ रेडक्रसकर्मीहरूलाई आजको दिनले थप जाँगर र हौशला प्रदान गर्यो ।

'डिस्इन्फेक्टेन्ट टनेलबाट स्वास्थ्यमा गम्भीर असर'

भापा, बैशाख २५ । कोरोना भाईरसको संक्रमणबाट बच्न पछिल्लो समयमा डिस्इन्फेक्टेन्ट टनेल जडान कार्यलाई तीव्रता दिइने थालेको छ । भापाका विभिन्न स्थानमा पनि अहिले डिस्इन्फेक्टेन्ट टनेल जडान भएका छन् । त्यस्तै विभिन्न क्षेत्रबाट नागढुंगा हुँदै काठमाडौँ प्रवेश गर्ने गाडीलाई संक्रमणमुक्त पार्न नागढुंगामा 'डिस्इन्फेक्टेन्ट टनेल' जडान गरिएको छ । टनेलमा सोडियम 'हाइपोक्लोराइट सोल्युसन' र 'इनोक्लिन' मिसाइएको पानी छर्किने गरिएको छ । गाडी आएका बेला स्विच थिचेपछि पाइपले रसायनयुक्त पानी छर्किन्छ । कोभिड-१९ संक्रमण फैलिएको क्षेत्रबाट समेत गाडी आउने भएपछि सुन्दर यातायातले टनेल सञ्चालन गरेको हो । त्यस्तै भक्तपुर प्रवेश गर्ने गाडीमा क्लोरिन मिसाइएको पानी छर्किने थालेको धेरै भइसकेको छ । मारवाडी युवा मञ्चले काठमाडौँको वीर अस्पताल, शुक्रराज ट्रिपिकल तथा सरुवा रोग अस्पताल, धनगढीको सेती र वीरगन्जको नारायणी अस्पतालमा सेनिटाइजर टनेल राखिदिएको छ । जिल्ला प्रशासन कार्यालय काठमाडौँ र थापालथलीस्थित नर्भिक अन्तर्राष्ट्रिय अस्पतालमा पनि यस्ता टनेल जडान गरिएको छ ।

देशका विभिन्न स्थानमा कोरोना भाईरसको संक्रमणबाट बच्न त्यस्ता टनेल जडान गरिए पनि त्यस्तो टनेलबाट रसायनयुक्त पानी छर्किनुको कुनै अर्थ नरहेको शुक्रराज ट्रिपिकल तथा सरुवा रोग अस्पतालका निर्देशक डा. सागर राजभण्डारी बताउँछन् । उनी भन्छन्-'गाडीभित्र बसेका मानिसले सरसफाइका विधि अपनाएर सुरक्षित भइन्छ । गाडी बाहिर सफा गरेर केही अर्थ छैन । कोभिड-१९ मान्छेबाट मान्छेमा सर्ने रोग हो । हातबाट, संक्रमितले प्रयोग गर्ने सामानबाट र हाच्छुट्टी गर्दा भाइस सक्छ । क्लोरिन छर्कनु देखावटी र खर्च बढाउने काम मात्रै हो'- उनले भने -'यसरी छर्केपछि आफू सुरक्षित भएको महसुस गरेर व्यक्तिगत सरसफाइमा ध्यान जाँदैन ।' त्यस्तै राष्ट्रिय विधि विज्ञान प्रयोगशालाका वरिष्ठ माइक्रोबायोलोजिस्ट निरन्जन थापाले डिस्इन्फेक्टेन्टको मिश्रण छर्किनुको अर्थ नरहेको

बताए । 'लुगालाई संक्रमणमुक्त बनाउन खोजेको हो भने पनि त्यसलाई केही समय डिस्इन्फेक्टेन्टमा डुबाएर सुकाएपछि मात्रै त्यो संक्रमणमुक्त हुन सक्छ'- उनले भने- 'गाडीको बाहिरी सतहमा छर्किनुको कुनै औचित्य छैन । भाईरस त्यसरी सर्दैन ।' थापाले आविष्कारका नाममा यस प्रकारका उत्पादनले स्रोतसाधन दुरुपयोग मात्रै गरेको बताए । त्यसैगरी संक्रामक रोग विशेषज्ञ डा. अनुप सुवेदीले-'कोभिड-१९ कसरी सधैँ भनेर थाहै नभएको मानिसले भैँ व्यवहार गरेको देखा अचम्म लामो बताए । उनले भने - कुनै संक्रमित व्यक्तिको

रासायनिक पदार्थको सम्पर्कमा आउँदा आँखा, नाक, मुख, कानका साथै फोक्सो र छालामा पनि असर गर्ने छालारोग विशेषज्ञ डा. सुशील पौडेलले बताए । 'अस्पतालको भुईँ पुछ्ने रसायन आँखा, नाक, कान, मुख वा छालामा पच्यो भने शुरुमा चिलाउन थाल्छ । धेरै पच्यो भने अरु असर पनि देखिन्छ । त्यसको गन्ध पनि स्वास्थ्यका लागि हानिकारक मानिन्छ'- उनले भने ।

विज्ञहरूले कुनै पनि उपादेयता नदेखेका यस्ता सामग्री किन अस्पतालहरूमै पनि प्रयोग भइरहेका छन् भन्ने जवाफ कसैसँग छैन । त्रिवि शिक्षण अस्पतालमा कार्यरत क्रिटिकल केयर विभागका प्रमुख डा. सुवास आचार्यले यस्ता टनेल पैसा र समयको बर्बादी मात्रै भएको बताए । 'यो वाहिगत हो । क्लोरिन पानी छर्केर संक्रमणमुक्त भइँदैन । बरु त्यो पैसाले कुनै अस्पतालको भुईँ पुछे केही दिनलाई सफा हुन्छ,'- उनले भने, 'हामीलाई आईसीयू पुछ्न क्लोरिन छैन, यहाँ मान्छे सडकमा पीपीई लगाएर गाडीमा क्लोरिन पानी छर्किँहेको देख्छु ।' डा. आचार्यले स्थानीय तहले संक्रमण फैलिन नदिने नाममा दाताबाट प्राप्त पैसा दुरुपयोग गरेको हुन सक्ने उल्लेख गर्दै त्यसलाई सरकारले नियन्त्रण गर्नुपर्नेसमेत बताए । 'यो रेडक्रस लगायतका अन्तर्राष्ट्रिय संघसंस्थाले बिना कुनै प्रमाण यसरी बाटोमा टायर पखाल्ने काम गरिरहेका छन् । यो ठीक होइन । ती सामग्री भोलि महामारी फैलिएर अस्पताल सफा गर्न चाहिन्छ । त्यसलाई जोगाउनु पो पर्छ ।'

अस्पतालमा कार्यरत क्रिटिकल केयर विभागका प्रमुख डा. सुवास आचार्यले यस्ता टनेल पैसा र समयको बर्बादी मात्रै भएको बताए । 'यो वाहिगत हो । क्लोरिन पानी छर्केर संक्रमणमुक्त भइँदैन । बरु त्यो पैसाले कुनै अस्पतालको भुईँ पुछे केही दिनलाई सफा हुन्छ,'- उनले भने, 'हामीलाई आईसीयू पुछ्न क्लोरिन छैन, यहाँ मान्छे सडकमा पीपीई लगाएर गाडीमा क्लोरिन पानी छर्किँहेको देख्छु ।' डा. आचार्यले स्थानीय तहले संक्रमण फैलिन नदिने नाममा दाताबाट प्राप्त पैसा दुरुपयोग गरेको हुन सक्ने उल्लेख गर्दै त्यसलाई सरकारले नियन्त्रण गर्नुपर्नेसमेत बताए । 'यो रेडक्रस लगायतका अन्तर्राष्ट्रिय संघसंस्थाले बिना कुनै प्रमाण यसरी बाटोमा टायर पखाल्ने काम गरिरहेका छन् । यो ठीक होइन । ती सामग्री भोलि महामारी फैलिएर अस्पताल सफा गर्न चाहिन्छ । त्यसलाई जोगाउनु पो पर्छ ।'

